

Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з державного управління (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019).

Спеціальність – 281.

Державне управління: удосконалення та розвиток. 2023. № 11.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2023.11.26>

УДК 354

V. V. Nahornyi,

аспірант кафедри публічної політики, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

головний спеціаліст відділу організаційного забезпечення суддівського самоврядування Державної судової адміністрації України

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-0300-8345>

ПЕНІТЕНЦІАРНА ПОЛІТИКА В ДОБУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

V. Nahornyi,

Postgraduate student of the Department of Public Policy, Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Chief specialist of the Department of Organizational Support of Judicial Self-Government of the State Judicial Administration of Ukraine

PENITENTIARY POLICY IN THE ERA OF GLOBALIZATION: CHALLENGES AND PROSPECTS

У дослідженні ідентифіковано найбільш суттєві виклики пенітенціарної політики в добу глобалізації: співпраця державного та приватного сектору, переповненість установ виконання покарань (УВП), забезпечення прав та безпеки в'язнів. Виявлено, що передача приватному сектору функцій, пов'язаних з виконанням завдань системи виконання покарань, побудована на механізмах ДПП. Реалізація такої співпраці потребує детального вивчення ефективності проектів ДПП з точки зору задоволення суспільних потреб, потреб ув'язнених та достатності фінансування. По-друге, в добу глобалізації зростає вагомість проблеми переповненості в'язниць та утримання іноземних в'язнів, гарантування їх прав на працю, навчання, медицину. Не зважаючи на національні превентивні механізми (НПМ) та інші органи зовнішнього контролю та забезпечення безпеки, на практиці часто порушуються основні права засуджених (належне утримання в тому числі). При цьому, основними перспективними напрямками пенітенціарної політики можна вважати цифровізацію та інформатизацію, електронний моніторинг як захід нагляду, а також розвиток служби пробації (Норвегія, Данія, Фінляндія), механізмів співпраці та взаємодії, координації основних зацікавлених сторін в ресоціалізації в'язнів.

In the era of political, economic, legal, cultural integration, there is an exchange of knowledge and experience in the management of the penitentiary system. These processes are closely related to the aspiration of state authorities at different levels of government and social demands to ensure the rights and freedoms of citizens (for medicine, education, socialization), including prisoners, the safety of various segments of the population, the formation of appropriate conditions of detention in penal institutions (PI). In this connection, the penitentiary policy is being transformed. The purpose of the article was to highlight the challenges and prospects of politics in the age of globalization. The study identified the most significant challenges of penitentiary policy in the age of

globalization: cooperation between the public and private sectors, overcrowding in correctional facilities, ensuring the rights and safety of prisoners. It was found that the transfer to the private sector of the functions related to the execution of the tasks of the system of execution of punishments is built on PPP mechanisms. The implementation of such cooperation requires a detailed study of the effectiveness of PPP projects from the point of view of meeting public needs, the needs of prisoners, and the adequacy of funding. Secondly, in the era of globalization, the importance of the problem of overcrowding in prisons and keeping foreign prisoners, guaranteeing their rights to work, education, and medicine is growing. Despite national preventive mechanisms (NPMs) and other external control and security bodies, in practice the fundamental rights of convicts (including proper detention) are often violated. At the same time, digitization and informatization, electronic monitoring as a surveillance measure, as well as the development of the probation service (Norway, Denmark, Finland), cooperation and interaction mechanisms, and coordination of the main stakeholders in the resocialization of prisoners can be considered the main promising directions of penitentiary policy.

Ключові слова: *публічне управління, ресоціалізація, адміністративна діяльність персоналу, виконання покарань, пенітенціарна система.*

Key words: *public administration, resocialization, administrative activities of personnel, execution of punishments, penitentiary system.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В епоху політичної, економічної, правової, культурної інтеграції відбувається обмін знаннями та досвідом в управлінні пенітенціарною системою. Ці процеси тісно пов'язані з прагненням органів державної влади на різних рівнях управління та суспільними вимогами до забезпечення прав та свобод громадян (на медицину, освіту, соціалізацію), в тому числі в'язнів, безпеки різних верств

населення, формування належних умов утримання в установах виконання покарань (УВП). У зв'язку з цим трансформується пенітенціарна політика: змінюються механізми співпраці, комунікації, координації, взаємодії усіх учасників системи виконання покарань; відбувається розвиток виправної культури; основоположними принципами політики стають здоров'я, гуманність, реабілітація, ресоціалізація та реінтеграція в'язнів, безпека суспільства, цифровізація процесів управління та інновації, в тому числі у роботі з засудженими; між країнами здійснюється обмін знаннями та досвідом в управлінні пенітенціарною системою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В науковій літературі існують різні підходи до визначення та розуміння пенітенціарної політики, яку ще називають «політикою у сфері виконання покарань» (більш місткий термін, не обмежується застосуванням державного примусу), «кримінально-виконавчою політикою» (як напрям пенальної політики). Ці поняття ототожнюють, зважаючи на чинне законодавство, що не використовує термін «пенітенціарний» [2].

Пащенко О. О. стверджує, що більш вдалим є термін «кримінально-виконавча політика», оскільки [6]: 1) «в національній системі права України існує галузь кримінально-виконавче право»; 2) кримінально-виконавчий кодекс є основним спеціальним нормативно-правовим актом з відповідною назвою, який регулює відповідні відносини та виступає наслідком політики. Тому «кримінально-виконавча (пенітенціарна) політика визначається як частина державної політики з протидії злочинності, що реалізується за допомогою механізмів державного управління, поєднує його форми і методи з ідеями, принципами, доктринальними положеннями, цілями та завданням у сфері виконання та відбування кримінальних покарань».

Безпальча, О. О. визначає пенітенціарну функцію держави наступним чином: «це діяльність органів державної влади і управління та громадських інституцій, спрямована на забезпечення безпеки суспільства шляхом створення умов для ресоціалізації осіб, які відбули чи відбувають покарання,

та повернення останніх до суспільства в якості повноцінних його членів» [1]. Пенітенціарна політика є похідною, взаємодіє з наступними напрямками правової політики держави: кримінально-правова (як системо утворююча) та кримінологічна, адже первинним об'єктом впливу пенітенціарної системи є особа засудженого [1]. Сучасна пенітенціарна установа розглядається законодавцем як «установа зорієнтована на здійснення його соціальної адаптації з метою створення безпечних умов для життя законослухняних громадян» [4].

Головна ідея пенітенціарної політики полягає у філософсько-світоглядній та правовій цінності, зорієнтованих на оптимальні ефекти щодо запобігання злочинності та скорочення рецидивізму, ресоціалізації та реінтеграції засуджених. Цілями пенітенціарної політики визначають наступні [7]:

- захист права, свобод і законних інтересів громадян, держави та юридичних осіб від злочинних посягань;
- забезпечення дотримання принципів законності, підзвітності, прозорості і справедливості при виконанні покарань та пробації;
- створення належних умов утримання в'язнів в УВП та умов для виправлення, ресоціалізації та інтеграції в суспільство осіб, які відбувають покарання;
- запобігання вчиненню повторних злочинів серед засуджених і осіб, звільнених від відбування покарання.

Як зазначає Нагорняк К. М. [5], у розвинених європейських державах відбуваються динамічні зміни пенітенціарної політики під впливом наслідків та ефектів глобалізації. В умовах змін існує різносторонність та протиріччя поглядів щодо шляхів суспільного розвитку та політики управління УВП, що призвело до поживлення дискусії в країнах, де найбільш помітні процеси глобалізації, ідеологічна та наукова конфронтація. Погоджуємось з Кернякевич-Танасійчук Ю. В., що «цілі і принципи політики мають бути стабільними, тобто не залежати від політичних, соціальних та

економічних змін», та базуватися на основоположних людських цінностях, сформованих міжнародною спільною в сфері протидії злочинності, на практичних та наукових досягненнях виправлення та ресоціалізації [3]. Водночас, відмітимо, що на практиці в найбільш прогресивних країнах пенітенціарна політика враховує соціально-економічну динаміку (наприклад, Норвегія, що активно впроваджує інновації в управлінні УВП), окрім базових традицій, норм та правил. Це пов'язано як з суспільними змінами, ефективністю виправлення засуджених, так і з потребою до їх соціальної адаптації, використанням інноваційних методів роботи з в'язнями, розвитком служб пробації.

У центрі досліджень Ягунова Д. В. перебуває проблематика передачі пенітенціарної функції держави приватним акторам з подальшим винесенням цієї функції на наднаціональний рівень [8-10]. Як слушно зазначає науковець, «в добу глобалізації приватний сектор не лише посів більш суттєве місце в національних пенітенціарних системах, проте й значною мірою витіснив державу з традиційно монопольної для неї сфери виконання кримінальних покарань, утримання мігрантів та інших категорій осіб у різних за природою та функціональною спрямованістю інституціях». Відмітимо, що передача пенітенціарної функції приватному сектору особливо поширена в деяких країнах Західної (Бельгія, Франція, Нідерланди), Південної Європи (Італія, Іспанія) та північної Європи (Німеччина), де традиційно розвинені механізми державно-приватного партнерства (ДПП).

Не зважаючи на виклад науковцями особливостей пенітенціарної політики в добу глобалізації, в літературі обмежені дослідження щодо її викликів та перспектив за такими напрямками: співпраця державного, приватного та громадського сектору в управлінні УВП; переповненість УВП та міжнаціональна практика вирішення цієї проблеми; цифровізація управління; стратегічні та операційні цілі пенітенціарної політики.

Формулювання цілей статті. Зважаючи на вище викладені тенденції пенітенціарної політики та управління УВП відповідно суспільним потребам

та вимогам, мета статті полягає у виокремленні викликів та перспектив політики в добу глобалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. На міжнародному рівні стандарти пенітенціарної політики передбачають захист та гарантування прав людини, безпеку суспільства та дотримання принципів гуманного поводження з в'язнями. Для прикладу, Європейські пенітенціарні правила (ЄПП), розроблені Радою Європи, ґрунтуються на досвіді Європейського комітету із запобігання тортурам (ЄКПТ, European Committee for the Prevention of Torture), який щороку відвідує сотні в'язниць у межах Європа, та Європейського суду з прав людини, який приймає рішення щодо індивідуальних скарг осіб, які перебувають у місцях позбавлення волі, щодо поводження з ними та порушення основних прав [13]. ЄПП перебувають у тісній синергії з міжнародними стандартами («Правила Нельсона Мандели» Організації Об'єднаних Націй 2015 року щодо поводження з людьми у в'язницях, «Бангкокські правила» 2010 року щодо поводження з жінками у в'язниці). ЄПП визначають стандарти управління в'язницями та поводження з людьми у в'язницях, застосовуються в усіх 47 країнах Ради Європи. Правила визначають норми поведінки УВП щодо захисту та гарантування прав людини [13].

Пенітенціарна політика європейських країн спрямована на формування належних умов утримання в'язнів, їх соціальне забезпечення, гарантування прав на працю, навчання, соціальну адаптацію, медичні послуги, розвиток співпраці державного, приватного та громадського сектору.

Найбільш ефективною можна вважати пенітенціарну політику Норвегії, де побудована чітка інноваційна модель виправлення засуджених, ефективно соціальне забезпечення та система надання медичних послуг, послуг реабілітації в'язням. В Операційній стратегії Управління виправної служби Норвегії на період 2021 – 2026 років систематичний, динамічний та цілісний підходи покладено в основу роботи з засудженими для кращого виконання соціальних завдань, пов'язаних з їх виправленням [18]. В основі

політики управління УВП – ефективні механізми взаємодії та співпраці, координації та комунікації усіх учасників системи виконання покарань: керівництвом УВП, персоналом, профсоюзами [15]. Частиною політики управління Норвегії є зосередження уваги на міжвідомчій та міждисциплінарній співпраці в УВП [16]. Розвиток виправної культури є центром, ядром норвезької виправної політики, в основі якої цінності, норми виправної системи, а саме гуманність, реабілітація, здоров'я осіб, що перебувають під вартою [17]. Значну частину послуг в'язням надають поза межами в'язниць. В Норвегії розвинена система пробації, що включає механізм співпраці місцевих органів влади та виправних служб для надання комплексу послуг засудженим [18].

В'язниці в Норвегії часто вважаються «моделлями», здебільшого тому, що вони відображають норвезький підхід соціального забезпечення та покарання. Пенітенціарна система організована за так званою імпортною моделлю: ув'язнені втрачають свободу пересування, але все ще залишаються частиною норвезької соціальної держави. Норвезька виправна служба підпорядкована Міністерству юстиції та громадської безпеки, відповідає за виконання вироку, але служба соціального забезпечення (як освіта, охорона здоров'я, служби соціального забезпечення тощо) знаходиться під юрисдикцією тих же органів влади. Норвезьке законодавство дозволяє необмежену кількість «превентивних затримань» (forvaring) для людей, яких влада визнає небезпечними для суспільства. Усі засуджені в Норвегії мають обов'язок займатися певною діяльністю протягом дня (робота, навчання, програма). Усі ув'язнені отримують грошову винагороду за свою роботу чи участь у заходах. Однак зарплати у в'язниці набагато нижчі за середню за межами. Персонал виправних закладів навчається на основі динамічного підходу до безпеки, у взаємодії з ув'язненими надають пріоритет діалогу замість примусових заходів. Основна проблема пенітенціарної політики – це надмірне використання одиночного ув'язнення, включаючи його застосування для психічно хворих ув'язнених. Міжнародні та національні

неурядові організації критикують Норвегію за широке використання подібного заходу з ізоляції ув'язнених під приводом поточних розслідувань. На думку громадських організацій, адміністрація УВП повинна гарантувати систематичну індивідуальну оцінку потреби в одиночному ув'язненні.

Не зважаючи на постійне вдосконалення міжнародної практики та стандартів публічного управління та пенітенціарної політики в добу глобалізації постійно виникає ряд викликів, які пов'язані з виконанням їх функцій та досягненням цілей.

Серед ключових викликів сьогодення – передача приватному сектору функцій, пов'язаних з виконанням завдань системи виконання покарань. Серед прикладів, часткової або повної передачі управління приватним компаніям установами виконання покарань [19]:

1. В Нідерландах Міністерство юстиції фінансує п'ять колоній для неповнолітніх, чотири з яких знаходяться під управлінням приватних компаній. Для прикладу, компанія в'язниці Ballast Nedam Group здійснила будівництво в'язниці Заанстад (Zaanstad), обслуговування якої передано компанії на 25-річний період. Загальна вартість контракту становить 300 мільйонів євро.

2. В Німеччині під управлінням на основі державно-приватного партнерства (ДПП) знаходяться чотири об'єкти. Перший об'єкт ДПП, в'язниця Хюнфельд (Hünfeld), відкрита в Гессені в 2006 році. Приватна компанія steer GmbH надає близько 40% послуг, включаючи медичне обслуговування, майстерні, прибирання та харчування. В компетентності держави перебувають функції загального управління об'єктом і рішення в сфері безпеки. На основі ДПП працюють в'язниці Оффенбург (Баден-Вюртемберг, Offenburg, Baden-Württemberg) і Бург-бай-Магдебург (Саксонія-Анхальт, Burg bei Magdeburg, Saxony-Anhalt). Приватні компанії надають медичну, освітню, психологічну підтримку в'язням, за винятком харчування, відеоспостереження, роботи та інших послуг.

3. В Іспанії під приватизацією перебуває периферійна охорона, яку було організовано в 2013 році на основі пілотного проекту, що включав 21 об'єкт. У жовтні 2014 року приватизацію периферійної охорони було поширено на інші в'язниці. Обсяг виділених фінансових ресурсів на цей проект становить 48 мільйонів євро. Цей проект різко розкритикований Асоціацією пенітенціарної адміністрації Іспанії (Agrupación de los Cuerpos de la Administración de Instituciones Penitenciarias, ACAIP) через значну її вартість та неефективність, а профспілка засуджує зв'язки між Народною партією (ПП) й охоронними компаніями.

4. У Франції приватний сектор відповідає за повсякденну діяльність у 71 в'язниці: харчування, розміщення, навчання, робота, технічне обслуговування. Протягом останніх кількох років приватні компанії також відповідають за відвідування сімей. Пенітенціарна адміністрація відповідає за управління, нагляд, реєстрацію (подальший контроль за ув'язненням), пробацію та реінтеграцію.

5. У Бельгії будівництво нових в'язниць здійснюється на основі ДПП, зокрема контрактів Design, build, finance, maintain з приватними компаніями (DBFM – проектування – будівництво – фінансування – обслуговування). До завдань Федерального уряду належать самостійне будівництво і володіння інфраструктурою, тоді як приватні партнери здійснюють обслуговування будівель протягом встановленого періоду та отримують платежі протягом усього періоду надання послуг. Зокрема, на основі ДПП реалізовано будівництво таких майбутніх об'єктів: нової в'язниці Антверпена, в'язниці Bourg-Léopold “des quatre bornes”, в'язниці Vresse-sur Semois та в'язниці Верв'є.

Як показує досвід Іспанії, серед викликів пенітенціарної політики, пов'язаної з передачею завдань та функцій управління приватному сектору УВП, відбір ефективних проектів, які будуть задовольняти суспільні потреби в безпеці, будуть ефективними з точки зору використаних ресурсів. Для прикладу, в Норвегії, Данії та Фінляндії відсутня передача функцій держави

щодо управління УВП приватному сектору, натомість достатньо розвинені новітні методи виконання покарань та нагляду за порушниками (наприклад, електронний моніторинг) [22].

Наступний виклик пенітенціарної політики та управління системою виконання покарань – переповненість певних типів в'язниць, що становить проблему для багатьох європейських країн, адже зумовлює потребу у збільшенні обсягів фінансування та подальшої соціальної інтеграції засуджених. Подібна ситуація пов'язана з міграційною кризою в Європі, утриманням в УВП значної частки іноземних громадян, які після відбування покарання депортуються. Ця проблема зумовлює потребу як у витратах на утримання іноземних в'язнів, так і виклики, пов'язані з обмеженням їх прав (на роботу, навчання), адже першочергово фінансуються заходи з виправлення та ресоціалізації для національних в'язнів.

У Франції переповненість переважно зосереджена в установах, де утримуються підсудні та засуджені на невеликий термін. В Італії деякі виправні заклади в окремих містах та регіонах (Комо, Таранто, Ларіно) заповнені майже на 200%. В Німеччині вважаються переповненими в'язниці з рівнем, що перевищує 90% від встановленої кількості в'язнів. Деякі частини пенітенціарних установ час від часу закриваються або перебувають на ремонті. Заповненість в'язниці Штутгарт-Штаммхайм становить 97%. В приміщеннях, де перебувають підсудні, спостерігається найвищий рівень заповненості. Станом на 31 березня 2018 року переповненість була в таких федеральних землях: Баден-Вюртемберг (98%), Баварія (93%) і Рейнланд-Пфальц (91%) [19].

У Бельгії Європейський комітет із запобігання тортурам (СРТ) у 2021 році зазначив, що переповненість була найбільшою у фламандських в'язницях із середнім рівнем зайнятості 120%. У Валлонії-Брюсселі цей показник становив 106%. Бельгійська секція Міжнародної тюремної обсерваторії (ОІР) зазначила, що у 2021 році в'язниця в Монсі була настільки переповнена, що новоспечених ув'язнених поміщали в дисциплінарні камери

(їх також називають карцером) на кілька днів, чекаючи на звичайну камеру. бути звільненим.

Проблема переповненості в'язниць виходить за національні межі, що пов'язано зі швидким збільшенням кількості іноземних громадян, зокрема у європейських в'язницях / пенітенціарних установах. Збільшення кількості іноземців відбувається не лише у європейських в'язницях, а, наприклад, у в'язницях Сполучених Штатів. У 2017 році понад 400 тисяч мігрантів перебували у в'язницях закритого типу в США – найбільша програма утримання іммігрантів у світі [11]. У Чеській Республіці ув'язнені-націоналісти безкоштовно отримують медичну допомогу, а іноземці, які не мають медичного страхування оплачують медичні послуги, за винятком екстрених випадків [24].

В Німеччині частка іноземних в'язнів становила 25,6% (14 497) у 2021 році, а за січень 2020 – січень 2021 року кількість іноземних ув'язнених зменшилася на 7,37% (15 651 та 14 497 відповідно). Кількість іноземних в'язнів відрізняється в межах федеральних земель Німеччини, найбільше представлені такі національності: турки, марокканці, поляки і румуни. За певних обставин іноземним ув'язненим дозволяється залишатися в країні після відбуття покарання, проте більшість в'язнів-іноземців депортуються після відбування покарання. Як правило, ув'язненим громадянам іноземних країн, яким загрожує депортація, не надають право на працю за кордоном. Місця для професійного навчання зарезервовано для німецьких ув'язнених, адміністрація пенітенціарних установ вважає, що пріоритетними є заходи з підтримки соціальної реінтеграції в'язнів, які залишаються в Німеччині [21].

У Франції частка іноземних в'язнів становила 25,1% (17 445) у 2021 році (на кінець року). Приблизно одна третина ув'язнених-іноземців утримується в попередньому ув'язненні. З січня 2021 року до 31 грудня 2021 року кількість іноземних ув'язнених зросла на 13,74%. У січні 2021 року під вартою перебувало 15 338 іноземних громадян. Станом на 1 січня 2021 року іноземні громадяни у в'язницях були вихідцями з Африки (55,2%), Європи

(31,1%), Північної чи Південної Америки (7,5%) та Азії (5,6%), 0,5% були вихідцями з інших країн або їх національність була невідома [20].

В Іспанії частка іноземних в'язнів становила 29,5% (16 272) в 2021 році. З грудня 2020 року (15 918) по грудень 2021 року (16 272) кількість ув'язнених-іноземців зросла на 2,22%. Найбільш часто серед в'язнів такі національності Марокко, Румунії, Колумбії, Еквадору, Алжиру, Китаю та Домініканської Республіки. Іноземні ув'язнені Іспанії не мають дозволу залишатися в країні після відбуття покарання, проте мають право на працю, а після звільнення депортуються без права на зміну покарання [22].

Серед викликів пенітенціарної політики в добу глобалізації – забезпечення прав та безпеки в'язнів, зокрема через національні превентивні механізми (НПМ) та інші органи зовнішнього контролю та забезпечення безпеки. У Німеччині в серпні 2008 року (підписано у вересні 2002 р.) ратифіковано Факультативний протокол до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання (The Optional Protocol to the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, OPCAT) та створено НПМ. До складу НПМ країни входять два органи: Федеральне агентство із запобігання катуванням (Bundesstelle zur Verhütung von Folter), що засновано в листопаді 2008 року та контролює місця позбавлення волі під федеральною юрисдикцією. В червні 2009 року засновано Спільну комісія штатів, яка стежить за місцями позбавлення волі під юрисдикцією федерального штату. Ці два органи утворюють Національне агентство із запобігання катуванням (Nationale Stelle zur Verhütung von Folter) [21].

Факультативний протокол також ратифіковано у Франції у 2008 році та створено НПМ у 2007 році у формі Генерального контролера (назва – Controller-General for Places of Deprivation of Liberty, CGLPL) [20].

В Іспанії Факультативний протокол ратифіковано у 2006 році, у 2009 році створено НПМ – Defensor del Pueblo, що має статус омбудсмена та

організований як колегіальний орган у складі 3 осіб. Автономне співтовариство Каталонія має власний НПМ під назвою «Sindic de Greuges». Посадові особи НПМ регулярно відвідують в'язниці та дають рекомендації владі, здійснюють публікацію звітів про стан УВП. Для прикладу, в 2021 році омбудсмени відвідали 23 в'язниці, а з 2018 (17) до 2021 (23) кількість відвідувань зросла на 35,3%. Усі громадяни (іспанці та іноземці) можуть безпосередньо поскаржитися омбудсмену чи НПМ на їх веб-сайті, листом, факсом або особисто [23].

Серед основних перспективних напрямків пенітенціарної політики – цифровізація та інформатизація. Для прикладу, в Бельгії, Іспанії, Італії, Німеччині, Нідерландах, Норвегії, Франції, тюремна служба використовує комп'ютеризовану систему обліку. В Бельгії комп'ютерна програма Sidis Suite зберігає такі персональні дані в'язнів, як вік, стать, національність, громадянський стан, статус проживання, назва в'язниці, тривалість ув'язнення та статус покарання [19]. В Данії, Фінляндії та Норвегії над засудженими ведеться електронний моніторинг: 20,7%, 17,66% та 50,34% відповідно осіб, що отримали покарання, запобіжним заходом визнано е-моніторинг (в середньому за 2016-2020 роки) [14].

Електронний моніторинг передбачає відбування покарання поза тюремною установою за наявності таких мінімальних вимог для всіх країн Північної Європи: місця проживання, заняття в денний час (наприклад, робота або відвідування школи), згоди будь-яких співмешканців, заборони вживання алкоголю чи наркотиків. Під час моніторингу використовується електронне обладнання для перевірки порушень щодо обмежень. В Данії моніторинг запроваджено 1 липня 2005 року для осіб, засуджених до ув'язнення терміном до трьох місяців. Цільова аудиторія: водії у стані алкогольного сп'яніння та особи, які керували автомобілем без водійських прав; засуджені з позбавленням волі на строк до трьох місяців з липня 2008 року; засуджені до позбавлення волі на строк до п'яти місяців з липня 2010 року, на строк до шести місяців – з липня 2013 року. У Фінляндії

електронний моніторинг запроваджено як «чорний хід» для ув'язнених, яким залишилося відбутися не більше шести місяців, який контролюється тюремними службовцями. В Норвегії також запроваджено електронний моніторинг з 2014 року, цільовою групою якого на сьогодні є: особи, засуджені до тюремного ув'язнення на чотири місяці, або ті, кому залишилося відбутися чотири місяці; особи, засуджені до шести місяців позбавлення волі або шести місяців, що залишилися [14].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Проведене дослідження вказує на ряд найбільш вагомих викликів у реалізації пенітенціарної політики в добу глобалізації. По-перше, передача приватному сектору функцій, пов'язаних з виконанням завдань системи виконання покарань, потребує детального вивчення ефективності проектів ДПП з точки зору задоволення суспільних потреб, потреб ув'язнених та фінансування. По-друге, переповненість в'язниць в країнах Європи, зумовлене в тому числі міграцією з країн Близького Сходу та Південної Африки, становить проблему для багатьох країн, адже зумовлює потребу у збільшенні обсягів фінансування. Крім цього, утримання іноземних в'язнів призводить до порушень їх прав (на працю, медицину, освіту), адже першочергово фінансуються заходи з виправлення та ресоціалізації для національних в'язнів. По-третє, автором виявлено проблему, пов'язану з забезпеченням прав та безпеки в'язнів, зокрема через національні превентивні механізми (НПМ) та інші органи зовнішнього контролю та забезпечення безпеки. Як показує досвід країн Європи (Франція), доволі часто органи контролю виявляють не належні умови утримання в'язнів. При цьому, основними перспективними напрямками пенітенціарної політики можна вважати цифровізацію та інформатизацію, а також, розвиток служби пробації (Норвегія), механізмів співпраці та взаємодії, координації основних зацікавлених сторін в ресоціалізації в'язнів.

Подальші дослідження доцільно зосередити на вивченні стратегій пенітенціарної політики та операційного управління системою виконання покарань.

Література

1. Безпальча, О. О. Виправлення та ресоціалізація засуджених як основна мета пенітенціарної політики держави у світлі європейських стандартів. *Репозитарій Національного Авіаційного Університету*. 2017. URL: https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/27612/1/%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8_%D0%91%D0%B5%D0%B7%D0%BF%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D1%87%D0%B0.doc (дата звернення: 01.11.2023).
2. Гумін О. М. «Пенітенціарна політика»? чи все ж «кримінально-виконавча»? Пенітенціарна система у глобальному вимірі : матеріали І Міжнар. пенітенціарного форуму (29-30 жовт. 2021 р., м. Рівне). Рівне : МЕНУ ім. акад. Степана Дем'янчука; Видавн. дім «Гельветика», 2021. С. 91-94.
3. Кернякевич-Танасійчук Ю. В. Кримінально-виконавча політика України : монографія. ІваноФранківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2019. 336 с.
4. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України № 1129-IV від 06.11.2023. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2004. № 3-4. Ст. 21. 2003. №1129-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text> (дата звернення: 01.11.2023).
5. Нагорняк К. М. Проблеми розвитку кримінально-правової політики покарань в умовах європейської інтеграції України. *DROIT EUROPIEN ET DROIT COMPARI*, Київ, 2010. С. 496-500.
6. Пащенко, О. О. Кримінально-виконавча політика» чи «політика у сфері виконання кримінальних покарань»: підходи до визначення поняття. *Право та державне управління*. 2022. Вип. 1. С. 131-136.

7. Шкута, О. Концептуальні принципи пенітенціарної політики України. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. Вип. 5. С. 81-85.
8. Ягунов, Д. В. Пенітенціарна політика в добу глобалізації: «приватне» versus «публічне» (сучасний стан в'язничної приватизації). *European political and law discourse*. 2020. Вип. 7 (4), С. 71 – 87.
9. Ягунов, Д. В. Наднаціональність пенітенціарної політики: глобалізаційні процеси та в'язнична приватизація. Вінниця: Донецький національний університет імені Василя Стуса: «Політичне життя». 2020. Вип. 2. С. 72 – 81.
10. Ягунов, Д. В. Проблеми формування пенітенціарної політики в епоху глобалізації та поглиблення інтеграційних процесів. Міжнародна науково-практична конференція: *Україна і Європейський Союз: шляхи та напрями зближення і співпраці*, Львів. 2008. С. 210-216.
11. Barker, V. (2017). Penal power at the border: Realigning state and nation. *Theoretical Criminology*, 21(4), 441-457.
12. Cellini, G. (2016). Social work and social control in the penitentiary system: an empirical study in northern Italy. *European Journal of Social Work*, 19(1), 92-105.
13. European Prison Rules Short guide. Council of Europe. URL: https://cdn.penalreform.org/wp-content/uploads/2021/09/PRI_Short-guide-to-the-European-Prison-Rules_WEB.pdf (access date: 10.10.2023).
14. Kristoffersen R. (ed.) (2022). Correctional Statistics of Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden 2016 – 2020. University College of Norwegian Correctional Service Lillestrøm. URL: <https://www.kriminalomsorgen.no/informasjon-paa-engelsk.536003.no.html> (access date: 10.10.2023).
15. Ploeg, G., & Sandlie, J. E. (2011). Mapping probation futures: Norway. *Probation Journal*, 58(4), 386-394

16. Santora, L., Arild Espnes, G., & Lillefjell, M. (2014). Health promotion and prison settings. *International Journal of Prisoner Health*, 10(1), 27-37

17. Stringer, H. (2019). Improving mental health for inmates. *Monitor on Psychology*, 50(3), 46. URL: http://www.antoniocasella.eu/archipsy/Stringer_march2019.pdf (access date: 10.10.2023).

18. The Norwegian Correctional Service. Operational strategy for the Norwegian Correctional Service 2021 – 2026. 2020. URL: <https://www.kriminalomsorgen.no/informasjon-paa-engelsk.536003.no.html> (access date: 10.10.2023).

19. The Prison insider. Country comparison. URL: <https://www.prison-insider.com/en/comparer/outil-de-comparaison?profiles=136667-140096-146841-136259> (access date: 10.10.2023).

20. The Prison insider. France profile. URL: <https://www.prison-insider.com/en/countryprofile/france-2023?s=garanties#mecanisme-national-de-prevention-mnp-et-autres-organes-de-controles-externes> (access date: 10.10.2023).

21. The Prison insider. Germany profile. URL: <https://www.prison-insider.com/en/countryprofile/allemande-2023?s=populations-specifiques-5d9b19c2d4a4f#etrangers-5c7fdaffb55be> (access date: 10.10.2023).

22. The Prison insider. Spain profile. URL: <https://www.prison-insider.com/en/countryprofile/espagne-2023?s=populations-specifiques-5d9b19c2d4a4f#etrangers-5c7fdaffb55be> (access date: 10.10.2023).

23. The Prison insider. Spain profile. URL: <https://www.prison-insider.com/en/countryprofile/espagne-2023?s=garanties#mecanisme-national-de-prevention-mnp-et-autres-organes-de-controles-externes> (access date: 10.10.2023).

24. Ugelvik, T. (2017). The incarceration of foreigners in European prisons. In *The Routledge handbook on crime and international migration* (pp. 107-120). Routledge.

References

1. Bezpалcha, O. O. (2017), "Correction and resocialization of convicts as the main goal of the state penitentiary policy in the light of European standards", *Repository of the National Aviation University*, available at: https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/27612/1/%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8_%D0%91%D0%B5%D0%B7%D0%BF%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D1%87%D0%B0.doc (Accessed 01 Nov 2023).
2. Humin, O. M. (2021), "Penitentiary policy? or still "criminal executive"?" Penitentsiarna systema u hlobal'nomu vymiri : materialy I Mizhnar. penitentsiarnoho forumu [The penitentiary system in a global dimension: materials of the I International. penitentiary forum], Rivne: MEGU named after Acad. Stepan Demyanchuk; Publisher "Helvetica" house, Rivne, October 29-30, pp. 91-94.
3. Kernyakevych-Tanasiychuk, Yu.V. (2019), *Kryminal'no-vykonavcha polityka Ukrainy* [Criminal and enforcement policy of Ukraine: a monograph], Prykarpattia. national University named after Vasyl Stefanyk, Ivano-Frankivsk, Ukraine.
4. The Verkhovna Rada of Ukraine (2023), "Criminal and Executive Code of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text> (Accessed 01 Nov 2023).
5. Nagornyyak, K. M. (2010), "Problems of the development of the criminal law policy of punishments in the conditions of the European integration of Ukraine", *DROIT EUROPIEN ET DROIT COMPARI*, Kyiv, Ukraine, pp. 496-500.
6. Pashchenko, O. O. (2022), "Criminal enforcement policy" or "policy in the field of execution of criminal punishments": approaches to defining the concept", *Law and public administration*, vol. 1, pp. 131-136.
7. Shkuta, O. (2016), "Conceptual principles of penitentiary policy of Ukraine", *Entrepreneurship, economy and law*, vol. 5, pp. 81-85.

8. Yagunov, D. V. (2020), "Penitentiary policy in the era of globalization: "private" versus "public" (modern state of prison privatization)", *European political and law discourse*, vol. 7 (4), pp. 71 – 87.
9. Yagunov, D. V. (2020), "Supranationality of penitentiary policy: globalization processes and prison privatization, *Political Life*", vol. 2, pp. 72 – 81.
10. Yagunov, D. V. (2008), "Problems of penitentiary policy formation in the era of globalization and deepening integration processes", Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiya: Ukrayina i Yevropeys'kyy Soyuz: shlyakhy ta napryamy zblyzhennya i spivpratsi [International scientific and practical conference: Ukraine and the European Union: ways and directions of rapprochement and cooperation], Lviv, Ukraine, pp. 210-216.
11. Barker, V. (2017), "Penal power at the border: Realigning state and nation", *Theoretical Criminology*, vol. 21(4), pp. 441-457.
12. Cellini, G. (2016), "Social work and social control in the penitentiary system: an empirical study in northern Italy", *European Journal of Social Work*, vol. 19(1), pp. 92-105.
13. Council of Europe (2023), "European Prison Rules Short guide", available at: https://cdn.penalreform.org/wp-content/uploads/2021/09/PRI_Short-guide-to-the-European-Prison-Rules_WEB.pdf (Accessed 01 Nov 2023).
14. Kristoffersen, R. (2022), "Correctional Statistics of Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden 2016 – 2020", University College of Norwegian Correctional Service Lillestrøm, available at: <https://www.kriminalomsorgen.no/informasjon-paa-engelsk.536003.no.html> (Accessed 01 Nov 2023).
15. Ploeg, G., and Sandlie, J. E. (2011), "Mapping probation futures: Norway", *Probation Journal*, vol. 58(4), pp. 386-394
16. Santora, L., Arild Espnes, G., and Lillefjell, M. (2014), "Health promotion and prison settings", *International Journal of Prisoner Health*, vol. 10(1), pp. 27-37.

17. Stringer, H. (2019), "Improving mental health for inmates", *Monitor on Psychology*, vol. 50(3), pp. 46, available at: http://www.antoniocasella.eu/archipsy/Stringer_march2019.pdf (Accessed 01 Nov 2023).
18. The Norwegian Correctional Service (2020), "Operational strategy for the Norwegian Correctional Service 2021 – 2026", available at: <https://www.kriminalomsorgen.no/informasjon-paa-engelsk.536003.no.html> (Accessed 01 Nov 2023).
19. The Prison insider (2023), "Country comparison", available at: <https://www.prison-insider.com/en/comparer/outil-de-comparaison?profiles=136667-140096-146841-136259> (Accessed 01 Nov 2023).
20. The Prison insider (2023), "France profile", available at: <https://www.prison-insider.com/en/countryprofile/france-2023?s=garanties#mecanisme-national-de-prevention-mnp-et-autres-organes-de-controles-externes> (Accessed 01 Nov 2023).
21. The Prison insider (2023), "Germany profile", available at: <https://www.prison-insider.com/en/countryprofile/allemande-2023?s=populations-specifiques-5d9b19c2d4a4f#etrangers-5c7fdaffb55be> (Accessed 01 Nov 2023).
22. The Prison insider (2023), "Spain profile", available at: <https://www.prison-insider.com/en/countryprofile/espagne-2023?s=populations-specifiques-5d9b19c2d4a4f#etrangers-5c7fdaffb55be> (Accessed 01 Nov 2023).
23. The Prison insider (2023), "Spain profile", available at: <https://www.prison-insider.com/en/countryprofile/espagne-2023?s=garanties#mecanisme-national-de-prevention-mnp-et-autres-organes-de-controles-externes> (Accessed 01 Nov 2023).
24. Ugelvik, T. (2017), "The incarceration of foreigners in European prisons", *The Routledge handbook on crime and international migration*, pp. 107-120).